

Könyvismertetés

Klinghoffer M.:
Triage — emergency care handbook
(Osztályozás — sürgősségi ellátási kézikönyv)
Technomic, Basel, 1985.

A könyv szerzője az USA-ban több évtizede egyik vezető egyénisége a sürgősségi és katasztrófa orvostani szakmának, innen ered, hogy a kiadvány kifejezetten gyakorlati ihletésű.

A közölt ismeretek, tennivalók zömmel a helyszíni segéllyel foglalkoznak, s elsősorban a kevés eszközzel vagy anélkül végezhető életmentő és sürgősségi teendőket öleli fel. A könyv nem olyan részletes és nem érinti az orvosi diszciplínák olyan széles körét, mint az Általános Orvosi Társaság sürgősségi ellátási munkacsoportja által közrebocsátott (s most átdolgozott) kiadványa, vagy akár Bencze—Göbl Oxiológiája, de talán éppen tömörsége és az egyszerű teendőkre való irányultsága az erénye.

Érdekessége a kiadványnak a szükségkórházakról szóló fejezet. A hazai viszonyokra való alkalmazásának nehézsége lehet, hogy az USA-beli és a svájci föld alatti szükségkórházakból meríti példáit.

Recenzens úgy véli, hogy a könyv elsősorban fiatal orvosok és magasan szakosított subdiszciplínák művelői, de akár szakdolgozók számára szervezett oktatás segédanyaga lehet.

Dr. Novák János

Reis N. D., Dolev E. (szerk.):
Manual of disaster medicine
(A katasztrófamedicina kézikönyve)
Springer, 1989, Berlin.

A szerkesztők szándékosan nem választják el egymástól a katasztrófamedicinát és a háborús katonarorvostant — s ez abból fakad, hogy a szerzői kollektíva izraeli szakemberekből áll. Itt ugyanis a legszorosabban integrálódik a polgári

és a katonai egészségügy. Az elmúlt évtizedek közel-keleti háborúiban Izrelben a hadseregére hárult a kórház előtti —, a polgári kórházakra pedig a szakosított ellátás. Abban kétségtelenül egyetérthetünk a kiadvány szellemével, hogy a sérülések ellátásának szakmai tartalma (bár a körülményektől függően) alapvetően nem különbözik háborúban és katasztrófában. Mindkét esetben jól definiált elvek határozzák meg a választandó gyógyeljárást.

E szerkesztési elveknek megfelelően foglalkozik az első fejezet az egészségügyi ellátás szervezésével. Számos szellemes ábra illusztrálja a színhelyi és kórházi munka megszervezésének korszerű elveit. A magyar olvasó számára különösen érdekes lehet a kórház munkájának megszervezése, mert e problémával hazánkban viszonylag keveset foglalkoznak. Fontos gondolatokat találunk itt, melyek a kórházi katasztrófatervezet megalkotásában jó tanácsal szolgálhatnak.

A sérülések kórélettanával foglalkozó fejezetben a lőtt sérülések és a vegyi sérülések mellett a nukleáris katasztrófa sérülései is helyet kaptak. Az örményországi földrengés bebizonyította, hogy a crush-syndroma fontos helyet foglal el a katasztrófák pathológiájában — s a kiadványban is megfelelő teret kapott. Ma már tudjuk, hogy a harci stresszreakció (melyről bőven esik szó) analogonja a katasztrófákat követően is megjelenik.

A harmadik (a sebellátás általános része) és a negyedik fejezet (az egyes testtájékok sérüléseinek ellátása) a ma már hagyományosnak nevezhető eljárásokat tárgyalja. Kedvező körülmények között végzett sérülésselátás kedvező tapasztalataiból leszűrte elveket találkozzunk.

Az írott szöveget nem túl sok, de minden esetben instruktív vonalas ábra és jól áttekinthető táblázat kíséri.

A könyv joggal igényt tarthat a katasztrófamedicina iránt érdeklődők és egyetemi oktatók érdeklődésére. A katonorvos számára talán elsősorban a kórház előtti szakasz(ko)n végzett ellátás terén nyújt hasznos információkat.

Dr. Novák János

Sztanyik B. L. (szerk.):
Sugársérülések megelőzése és gyógykezelése
Zrínyi, Budapest, 1989.

A maga nemében a kiadvány a magyar szakirodalomban egyedülálló, először kaphat ugyanis kezébe az ionizáló sugárzási balesettel potenciálisan szembekeverülő orvos áttekintést azokról az ismeretekről, melyekre adott esetben szüksége lehet. S míg az előző évtizedekben a nukleáris háború reális veszélyének időszakában megjelentek ugyan vademecum szintű kiadványok, a nukleáris balesetekkel keveset vagy egyáltalán nem foglalkoztak. A nukleáris energia kitermelése viszont nem Csernobilban vezetett első ízben katasztrófa-hoz, bár ilyen méretű még nem fordult elő. Legyen bár a nukleáris balesetek kockázata viszonylag csekély, a laboratóriumi és ipari (üzemi) szerencsétlenségek veszélye ezen energia mind szélesebb körű felhasználásával elkerülhetetlenül nő. Mindezek a tényezők a kiadvány megjelenését szükségessé és időszerűvé teszik. A szerzői kollektíva pedig biztosíték az ismeretek és a közlésmód magas színvonalára.

Fizikai és biológiai alapfogalmak ismertetése vezeti az érdeklődőt a szövetek és szervek sugárérzékenységének tárgyalásán át a klinikum felé. (E fejezetek nemcsak az orvos, hanem a munkavédelmi szakemberek, az ipari managerek számára is jól összefoglalják a alapfogalmakat.) A bőr sugárégésével foglalkozó fejezet magyar nyelven a kérdésnek évtizedek óta első áttekintése. Ugyanez vonatkozik az emberi szervezet külső és belső sugárszennyeződését tárgyaló két fejezetre, bár katoniorvos és polgári védelmi szabályzatokban e problémakörrel foglalkozó írásos anyag megtalálható. E fejezetek erénye a kitűnően felépített logikai sorrend. Különösen fontosnak kell tartani az acut sugárbetegséget és a sugárhatás késői következményeit feldolgozó fejezeteket, mivel (recenzens ismeretei szerint) ilyen tömör, kifejezetten gyakorlatias, korszerű, magyar nyelvű áttekintés a hazai szakirodalomban nem található.

A sugárbalesetet követő helyzetet, a sérülésellátás tennivalóit, a közegészségügyi teendőket s a mentőellátást tárgyalja a következő négy fejezet. Kitűnő oktatási alapanyagot nyújtanak át az olvasónak a szerzők.

A „Sugársérülések megelőzése és gyógykezelése” kitűnő példája annak, hogyan lehet a mindennapok klinikumától kissé távolabb eső témakört úgy feldolgozni, hogy a szerkesztés, a szöveg és az ismeretközlés szakmai határai egyaránt vonzóvá s könnyen elsajátíthatóvá tegyék a mondanivalót.

A kiadvány az orvosi szakkönyvtárak alapkészletének integráns része, s a medikusoktatásban is nélkülözhetetlen.

Dr. Novák János

Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság

Főszerkesztő: Prof. dr. Hideg János orvos vezérőrnagy, az orvostudomány doktora
A Szerkesztőbizottság titkára: Prof. dr. Novák János orvos ezredes, az orvostudomány doktora

A Szerkesztőbizottság tagjai:

Dr. Berki Mihály orvos ezredes

Dr. Birkás János orvos vezérőrnagy, a hadtudomány kandidátusa, egyetemi docens

Dr. Bognár László orvos ezredes

Dr. Farkas József orvos vezérőrnagy, az orvostudomány kandidátusa, c. egyetemi docens

Dr. Gelencsér Ferenc orvos ezredes

Dr. Hajdu Béla orvos vezérőrnagy

Dr. Horváth István orvos ezredes, a hadtudomány kandidátusa

Dr. Kertész Frigyes orvos ezredes

Dr. Liptay László orvos ezredes

Dr. Maklári György orvos ezredes

Dr. Medvecki Pál orvos ezredes

Dr. Nagy Dénes gyógyszerész ezredes

Dr. Remes Péter orvos ezredes

Dr. Villányi Ferenc orvos ezredes, a hadtudomány kandidátusa

Szerkesztőség: Budapest 1134, Róbert Károly krt. 44.

Tel: 1201-600

Kéziratok a Szerkesztőbizottság titkárnak küldendők, a szerkesztőség címére
Kiadja a Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó, Budapest VIII., Kerepesi út 29/A.

Postacím: 1440 Budapest, Pf. 22.

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest, XIII., Lehel út 10/A. — 1990. közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámán.

Előfizetési díj egy évre 200,— Ft, 1/4 évre 50,— Ft. Egyes szám ára 50,— Ft.

Megjelenik évente négyszer.

Index: 25370 HU ISSN 0133—879. X.

50 Ft